

U hrvatskoj inačici Wikipedije NDH je izraz stoljetnih težnji za samostalnošću, Ante Pavelić je književnik al pari Ivi Andriću, ustaški pokret ustvari nije bio ni rasistički ni totalitaran, Jasenovac je bio Raj na zemlji, a Maks Luburić ni u snu nije bio patološki ubojica. Želite li to sve ispraviti, nailazite na zabranu administratora. Kad bi vas netko pitao koja je najkorisnija stvar na Internetu, velika je šansa da bi odgovor bio upravo Wikipedia. Hrvatske inačica te enciklopedije koja ovih dana slavi devet godina postojanja ipak nije samo blještavi spomenik slobodnom znanju i mogućnostima ljudske suradnje. Ona ima i mračniju stranu - prepuna je pseudoznanosti, izmišljotina i rasističkog revizionizma. Z

Zamislimo jednog prosječnog hrvatskog srednjoškolca koji dobije u zadatak napisati esej o Drugom svjetskom ratu u Hrvatskoj. Naravno, kao i mnogima od nas prva stranica na koju krene u svojem istraživanju upravo je Wikipedia. U ovom slučaju međutim, to je njena hrvatska inačica - učenik možda nije vičan engleskom. Pogledajmo djelić tog zamišljenog eseja satkanog od sadržaja nađenog na hrvatskoj Wikipediji:

NDH, osim što je bila marionetska država, bila je i izraz "stoljetnih hrvatskih težnji za samostalnošću". Poglavlje NDH Ante Pavelić "i njegova vlada odaju veliku pozornost ... kulturi," a on je sam između ostalog napisao jedan "prosječan roman", koji ipak ima "začudujuće veze s Ivom Andrićem". Ustaški pokret kome je on bio na čelu jest vršio neke progone (između ostalog zbog "željene osvete za nasilja monarhističkog režima"), ali danas je "demoniziran i prikazivan u crno-bijeloj tehnici povijesnih prosudbi", a sve zbog "starih imperijalnih demokracija poput britanske i francuske, koje još podupiru klišeizirana i jednostrana tumačenja". Možemo postaviti pitanje "je li ipak Ustaški pokret svijesno desno-radikalan, rasistički, možda i totalitaran? Odgovor na to je niječan." Jasenovac, sabirni logor i logor smrti, "morao je imati svoj nekakav život, ili privid života. Imao je orkestar i razne priredbe. Navodno je svaka radionica imala svoju nogometnu momčad i dresove, što može biti dio torture, ali svjedoci kažu da nije bilo tako." Maks Luburić, zapovjednik tog logora, bio je mladi časnik koji "nema ništa od patološkog ubojice kako neki vole isticati."

Pravo je čudo ako koji profesor povijesti još nije u svoje ruke dobio uradak nalik na ovaj. U imaginarnom eseju upotrebljen je samo djelić golemog broja katkad otvorenih, a katkad suptilnijih relativizacija ustaškog režima koje su prisutne na hrvatskoj Wikipediji. Je li istina da je Ante Pavelić pisao nalik na Ivu Andrića, je li istina i je li bitno da je Jasenovac imao nogometnu momčad, je li ustaški režim zaista žrtva demonizacije? Neki autori Wikipedijinih članaka očito misle da je odgovor potvrđan, dok naš profesor povijesti na takve izjave može samo čupati kosu.

Ovo je ipak samo djelić sumanutosti kojima obiluje naša Wikipedija. U njoj se još horoskop predstavlja kao nešto utemeljeno na drevnim znanstvenim postignućima, David Ickeove teorije o ljudima-gmazovima su nešto što zaslužuje "dužno poštovanje", a pit-bullovi su prema Wikipediji poznati kao "lijepi psi puni snage, neustrašivi i odlučni, a istovremeno inteligentni, nježni, dragi i odani". Neka čitatelji sami procjene drži li se u navedenim primjerima naša Wikipedija standarda neutralnosti i objektivnosti koji bi trebali krasiti svaku enciklopediju. Kakva god Wikipedija bila, bez pretjerivanja se može reći da je ona postala uistinu nezaobilazna točka interneta i stranica na kojoj se često provjerava tko je dobio okladu. Gotovo svaki surfer se prije ili kasnije refererira s onom poznatom "piše na Wikipediji". Stručnjaci su upravo zbog njene popularnosti počeli upozoravati na mogućnost manipulacija činjenicama i iskrivljavanja podataka budući da na Wikipediji zaista svatko može pisati ili ispravljati članke. No, čini se,

međutim, da su ti prigovori manje-više prevladani - prema istraživanju časopisa Nature, broj grešaka u Wikipediji usporediv je broju grešaka u najcjenjenijoj svjetskoj profesionalnoj enciklopediji Britannici. Postoji još niz istraživanja koja pokazuju kako je Wikipedija pouzdan i objektivni izvor informacija. To sve se, naravno, odnosi samo na englesku inačicu - objektivnosti hrvatske Wikipedije još nije procijenjena na sličan način, no čak i usputni pregled njenog sadržaja daje nam naslutiti kakvi bi bili rezultati takvih istraživanja.

Kako se dešava da u domaćoj verziji postoji toliko članaka i toliko izjava koji vrijeđaju inteligenciju slučajnih posjetitelja? U potrazi za tim odgovorom, autor ovog teksta pokušao je i sam urediti nekoliko članaka. Smatrao sam da bi to moglo biti zgodno iskustvo - pisati enciklopediju zvuči kao iznimno zabavan hobi, a Wikipedia sama na svojoj naslovnici ohrabruje ljude da se uključe te govori o vrijednostima slobodnog znanja i ljudske suradnje.

Za početak odlučim izbrisati jednu irelevantnu i neprovjerenu rečenicu koja kaže da su logoraši iz Jasenovca često igrali nogomet, a da je svaki tim imao svoj dres. Smatrao sam da tako nešto, sve i da je bila istina, nema što tražiti u članku koji se bavi logorom smrti u kojem i ovako fali mnoštvo relevantnih detalja. I tako napravim malu izmjenicu, izbrišem rečenicu o nogometu i osjetim se ispunjen doprinosom ljudskome znanju. U roku od sat vremena suradnik Jack Sparrow bez objašnjenja ukida moje izmjene. Malo me to čudi, ali prijeđem preko toga - možda Jack Sparrow toliko voli nogomet, da mu je njegovo spominjanje važno čak i u članku o logoru smrti. Odbijam dopustiti da mi to pokvari entuzijazam za sudjelovanjem. Krećem na popravljivanje drugog članka - onoga o NDH. U njemu se također propušta napomenuti sve i svašta, ali odlučujem se dodati samo to da NDH danas ne smatramo prethodnicom suvremene Hrvatske. Referenca koju navodim je Ustav u kojem naravno piše da je hrvatska nastala na antifašizmu. Ovaj put osjećam se još korisnijim - faktički sam u enciklopediju dodao neko znanje koje će netko jednom možda upotrijebiti. Ubrzo postaje jasno da je i drugi pokušaj propao - ovog puta administrator Flopy bez objašnjenja briše moje izmjene. Meni sad prekupi što me tu neki Flopy zaustavlja u mojem prosvjetiteljskom zanosu i ukinem ja njegove izmjene i vratim na svoju verziju. Ukinu on moje. Ja njemu. On meni. Ja njemu opet pokušam i - ne mogu! Shvatim da je članak zaključan na 48 sati (zbog tzv. vandaliziranja), a da sam ja zaradio nekakav "žuti karton" (također zbog vandaliziranja). Naravno, članak je zaključan na verziju koja ne spominje antifašizam suvremene Hrvatske. Nakon još nekoliko neuspješnih pokušaja uređivanja drugih članaka zasad odustajem od daljnje borbe - očito protiv sebe imam administratora koji ima moć i ne želi popustiti. Zaključujem da je za neke Wikipedijine administratore dobro da u Hrvatskoj ne postoje zakoni koji brane negiranje Holokausta jer bi ih dobar dio završio iza rešetaka.

Nisu svi administratori i suradnici Wikipedije ovakvi revizionisti, ljubitelji jasenovačkog nogometa i autokratski djelatnici žutih kartona, nego zaista ima vrijednih ljudi koji nesebično daruju svoje vrijeme kako bi unaprijedili tu riznicu znanja na hrvatskom jeziku. Međutim u velikom raskoraku stoji proklamacija "uključite se svi!" s naslovnice Wikipedije i faktičko administratorsko "isključite se vi koji talasate!" Iako vas nitko neće dirati ako popravite nešto o čemu nema kontroverzi (npr. ispravite koje č u ć), čini se da je osnovni problem hrvatske Wikipedije u čestom manjku administratorske neutralnosti. Naime, iako je funkcija administratora zamišljena da budu neutralni miritelji dviju strana, oni u hrvatskoj inačici često nastupaju kao aktivno angažirane i ideološki zainteresirane stranke koje pod krinkom borbe protiv vandalizma održavaju status quo netočnih i navijačkih članaka.

Da ne biste mislili da je to boljka jedino naše Wikipedije, možete baciti oko i na susjede. U srpskoj Wikipediji članak o Vukovaru sadrži tek jednu vrlo indirektnu referencu na zločin ("Tokom ratova iz 1990-ih grad je teško razoren"), a četnici su prikazani kao pozitivci i glavni

borci protiv fašizma u Drugom svjetskom ratu. Oni koji žele poboljšati kvalitetu članaka napisanih na srpskoj Wikipediji susreću se sa sličnim problemima s administratorima kao i mi ovdje.

Vjerojatni uzrok lošoj kvaliteti kako hrvatske tako i srpske Wikipedije (možda je srpskohrvatska Wikipedija ipak nešto bolja?) je činjenica da još premalo ljudi sudjeluje u njihovom uređivanju. Prema statistikama, na hrvatskoj Wikipediji ima svega oko 150 stalnih suradnika, na srpskoj oko 200, dok nas engleska šiša s više od 34 tisuće. To bi moglo objasniti nepouzdanost domaćih i pouzdanost engleske Wikipedije - objektivnost članaka raste kako raste broj ljudi koji rade na njima. Kritična masa suradnika osigurava atmosferu u kojoj se argumenti uvažavaju, a suradnja cijeni. Veći brojevi znače da se počinju priznavati samo kvalitetni doprinosi s uredno navedenim i relevantnim izvorima i raste pritisak na administratore da ne iskazuju svoju samovolju nego da zaista budu neutralni moderatori rasprava. Zaključak koji se nameće je da je prvi korak ka poboljšavanju naše Wikipedije, aktivacija i uključivanje više ljudi u njeno uređivanje.

Wikipedija se nedavno na jedan dan ugasila u znak prosvjeda protiv pokušaja ugrožavanja slobode Interneta. Što god mislili o njenom sadržaju, ona zaista jest jedan od svijetlih primjera mogućnosti slobodnog korištenja svjetske mreže i treba se boriti da se to pravo ne izgubi. Postavlja se, međutim, pitanje koliko smisla ima pravo na slobodni Internet ako to pravo ne koristimo. Za sada još uvijek možemo slobodno kolektivno uređivati i pohranjivati besplatno znanje za buduće generacije. Možemo, a možda i trebamo aktivno stvarati sadržaj, brisati gluposti i općenito poboljšavati hrvatsku Wikipediju - u protivnom ćemo svi snositi odgovornost što će buduće generacije misliti da je Jasenovac bio sportski kamp. Wikipedija ovih dana slavi devet godina postojanja. Valja se pobrinuti da je za desetu obljetnicu doista s ponosom možemo zvati enciklopedijom.

Izvor:

[H-alter](#)